

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการที่ 3 เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพจากมะขามป้อม

ภายใต้ชุดโครงการเรื่อง

การวิจัยพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานอาหารเพื่อสุขภาพจากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ

โดย

ดร. นุกิตา มีนุ่น

ภาควิชาเทคโนโลยีอาหาร คณะอุตสาหกรรมเกษตร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110

ผศ.ดร. ก่องกาญจน์ กิจรุ่งโรจน์

ภาควิชาเทคโนโลยีอาหาร คณะอุตสาหกรรมเกษตร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110

และ

ดร.วิไลศนา โพธิ์ศรี

ภาควิชาเทคโนโลยีอาหาร คณะเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002

เสนอต่อ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

โครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพจากมะขามป้อม ภายใต้ชุดโครงการเรื่อง การวิจัยพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานอาหารเพื่อสุขภาพจากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาหาสูตรและกระบวนการที่เหมาะสมต่อการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชาจากมะขามป้อม และศึกษาความคงตัวของสารสำคัญ เช่น วิตามินซีและกรดแกลลิก ที่มีในผลิตภัณฑ์ชาจากมะขามป้อมทั้งในรูปแบบผลิตภัณฑ์ชาชงคั่วจากมะขามป้อม และผลิตภัณฑ์ชามะขามป้อมผงชงคั่วที่ผลิตโดยกรรมวิธีทำแห้งแบบพ่นฝอย และทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชามะขามป้อม โดยพบว่า กระบวนการอบแห้งที่อุณหภูมิ 50°ซ จนกระทั่งมะขามป้อมมีความชื้นสุดท้ายระหว่างร้อยละ 7-8 จะมีการสูญเสียความคงตัวของวิตามินซีไปเท่ากับร้อยละ 25 เทียบกับผลสด ส่วนจำนวนจุลินทรีย์ทั้งหมด และ จำนวนยีสต์และรา ในมะขามป้อมที่ผ่านการทำให้แห้งพบว่าปริมาณเท่ากับ 2.58×10^2 และ 1.17×10^1 cfu/g ตามลำดับ ซึ่งไม่เกินค่ากำหนดตามกฎหมายข้อกำหนดของ มพช.996/2548 ว่าด้วยเรื่องสมุนไพรรวมแห้งที่กำหนดไว้ว่าจำนวนจุลินทรีย์ทั้งหมด และ จำนวนยีสต์และรา ในตัวอย่างสมุนไพรจะต้องมีไม่เกิน 1×10^4 cfu/g และ 100 cfu/g ตามลำดับ สมุนไพรที่มีรสชาติที่ดีและเข้ากันได้กับมะขามป้อมได้แก่ แก้วชวยและชิง ซึ่งสูตรผลิตภัณฑ์ชาชงคั่วจากมะขามป้อมที่ได้รับการยอมรับสูงสุด 3 สูตร คือสูตรที่ (1) มะขามป้อม 1.2 กรัม + ดอกแก้วชวย 0.8 กรัม สูตรที่ (9) มะขามป้อม 1.2 กรัม + ชิง 0.4 กรัม + ตะไคร้หอม 0.4 กรัม และสูตรที่ (11) มะขามป้อม 1.2 กรัม + ชิง 0.4 กรัม + สะระแหน่ 0.4 กรัม อย่างไรก็ตามพบว่า ระหว่างการเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง นาน 6 เดือน คุณภาพทั้งทางด้านเคมีและกายภาพมีการเปลี่ยนแปลงไป ปริมาณสารสำคัญอันได้แก่ วิตามินซีมีค่าลดลงอย่างชัดเจนระหว่างการเก็บรักษา ขณะที่ปริมาณกรดแกลลิกมีค่าไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ส่วนจำนวนจุลินทรีย์ทั้งหมด และ จำนวนยีสต์และรา มีค่าเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ขึ้นกับจำนวนจุลินทรีย์เริ่มต้นในวัตถุดิบ ซึ่งตามกฎหมายข้อกำหนดของ มพช.996/2548 ว่าด้วยเรื่องสมุนไพรรวมแห้งจะกำหนดไว้ว่าจำนวนจุลินทรีย์ทั้งหมด และ จำนวนยีสต์และรา ในตัวอย่างสมุนไพรจะต้องมีไม่เกิน 1×10^4 cfu/g และ 100 cfu/g ส่วนในผลิตภัณฑ์ชามะขามป้อมผงชงคั่วที่ผลิตโดยกรรมวิธีทำแห้งแบบพ่นฝอย พบว่ากระบวนการที่เหมาะสมต่อการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชาจากมะขามป้อม ทำได้โดยวิธีสกัดผลิตภัณฑ์ชาชงคั่วจากมะขามป้อมด้วยน้ำร้อนที่อุณหภูมิ 65°ซ นาน 5 นาที กำหนดอัตราส่วนระหว่างน้ำหนักชาต่อน้ำเท่ากับ 10 กรัมตัวอย่างต่อน้ำ 200 มิลลิลิตร จากนั้น ผสมด้วยมอลโตเดกซ์ทรินที่มีค่า DE เท่ากับ 10 และกำหนดปริมาณของแข็งทั้งหมดที่ละลายได้ก่อนเข้าเครื่องวิธีทำแห้งแบบพ่นฝอยเท่ากับ 25°บริกซ์ แล้วนำมาทำแห้งแบบพ่นฝอย โดยใช้อุณหภูมิเข้าเท่ากับ 120°ซ อุณหภูมิขาออกเท่ากับ 73°ซ อัตราการป้อนเท่ากับ 6.30 มิลลิลิตร/นาที ผลิตภัณฑ์ชามะขามป้อมผงชงคั่วที่ผลิตโดยกระบวนการทำแห้งแบบพ่นฝอย มีค่าการละลายมากกว่าร้อยละ 99.5 ส่วนค่า Aw มีค่าต่ำอยู่ระหว่าง 0.41-0.42 อย่างไรก็ตามพบว่า

กระบวนการทำแห้งแบบพ่นฝอย จะมีผลสูญเสียความคงตัวของปริมาณสารสำคัญเช่น วิตามินซีสูงมาก และจากการทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชามะขามป้อม ทั้งในรูปแบบผลิตภัณฑ์ชาชงคั่วจากมะขามป้อมที่ผสมกับสมุนไพรอื่นในสูตรต่างๆ และผลิตภัณฑ์ชามะขามป้อมผงชงคั่วที่ผสมกับสมุนไพรอื่นในสูตรต่างๆ ที่ผลิตโดยกรรมวิธีทำแห้งแบบพ่นฝอยพบว่าผู้บริโภคชอบผลิตภัณฑ์ชาชงคั่วจากมะขามป้อมสูตรที่ผสมเก๊กฮวยที่ใช้วิธีอบแห้งแล้วบดและบรรจุในซองมากที่สุด